

ВИНАРСКО-ЗЕМЛЕДѢЛЧЕСКИ

ВѢСТНИКЪ

1964

1964

II 30

Редактира се отъ редакционно-административния комитетъ, състоящъ отъ: Хр. С. Георгиевъ, Директоръ на Държавното Винарско-Земледѣлческо Училище, В. Вълчевъ, Д. Торомановъ, М. Чукчуковъ, А. Гечевъ, К. Илиевъ, учители при сѣщото училище и К. Малковъ — учителъ при Руссенското Държавно Земледѣлческо Училище.

„Винарско-Земледѣлчески Вѣстникъ“ излиза два пѣти въ мѣсеца на 5 ч.

Годишната му цѣна за България е 4 л., за въ странство — 5.

Всичко, що се отнася до вѣстника, се испраща до редакцията въ гр. Плѣвень.

Необнародвани ръкописи, по желанието на авторитѣ имъ, се върщатъ съ неплатени писма.

За обявления на 4 стр. се плаща по 20 ст. на редъ.

На ученицитѣ въ земледѣлческитѣ, педагогическитѣ и духовнитѣ училища се отстъпа за 3 л. годишно.

Съдържание: 1) Отъ редакцията; 2) 15-й Мартъ; 3) По посаждането нови лозя съ нашенски лозовѣ прѣтъ излизанитѣ отъ филоксерни лозови бърда; 4) Историата на распространението болеститѣ по копринената буба; 5) Нѣколко думи за расадницитѣ и полъгитѣ тѣхъ, пише А. Бакаловъ; 6) Вкусъ на земя (прѣтъ) въ виното; 7) Медицински свойства на овоцното вино; 8) Полезни свѣтъи; 9) Озвѣсти и 10) Метеорологически бюлетинъ.

Първий брой отъ II. год. испращаме на всички Г. г. абонати на I. годишнина съ молба, ако желаятъ да бждатъ такива и за II. годишнина, да го задържатъ; или да го повърнатъ, ако не желаятъ да го получаватъ прѣзъ II. г., защото иначе ще ги считаме за абонати и ще имаме право да искаме издѣлжаванието му.

Отъ редакцията.

15-й Мартъ.

Прѣгледътъ на минхлото окуражава настоящето, освѣтлява бждщето. Ний стоимъ вече въ края на едно минхло, което иска своя прѣгледъ, за да ни освѣтли бждщето. Самата мисль, че ний стоимъ вече въ края на това минхло, съ известна цѣлостъ прѣдъ очитѣ ни, дава ни куража да продължимъ пътя си и въ бждще. Тъкмо прѣди една година, възбуждани отъ единственното желание, да бждемъ полезни, колко силитѣ ни позволяватъ, прѣдприехме изданието на „Винарско-Земледѣлчески Вѣстникъ“, и ний вече имаме прѣдъ очи нанизана въ свѣтовата и общественна верига неговата I. годишнина.

Каква е, обаче, тая цѣлостъ, послужила ли е на цѣлота, за която е била прѣдзначена, имали нуждната сила, та годишнината му да влиза въ общественната верига и да съставлява нѣщо отъ неж — Това сж въпроси, на които ний нѣмаме право да отговаряме, а ги оставаме на разрѣшението на общественното мнѣние, на разумното и справедливо негово оцѣнение, на Г. г. абонатитѣ ни, които иматъ вече едногодиншния ни трудъ прѣдъ очи. Обаче, ний си позволяваме да погледнемъ на минхлото, така, както то се прѣдставлява прѣдъ очитѣ ни. Прѣди

всичко, ний съ най-дълбока признателность благодаримъ на почитаемитѣ си Г. г. абонати, на нашитѣ земледѣлци — винари, за добрия приемъ, що дадохъ на I. год. на нашия скромнъ трудъ. Тоя приемъ, що му указахъ тѣ прѣзъ първата годишнина, е нашата морална сила, на която твърдо се облѣгаме, за да продължимъ прѣдприетото дѣло и за въ бждще; а мисльта, че нашия вѣстникъ е билъ четенъ отъ доста голъмо число абонати изъ разнитѣ краища на отечеството, ни, е нашата радостъ и нашата награда за трудътъ ни. Тоя приемъ е сжщата сила, която прѣдизвика у насъ рѣшението да придружимъ I. годишнина на вѣстника си съ една премия по овоцарството, която и испращаме съ настоящий брой, съзнавайки, че тя ще послужи много на прѣдзначената цѣль. Ний имаме и твърдата вѣра, че тоя приемъ ще ни се указва и за въ бждще, въ отплата на който сме готови да жертвуваме малкото си свободно врѣме, само и само да му отговоримъ достойно. Ний знаемъ, па върваме, че и читающий свѣтъ знае, трудноститѣ, които се срѣщатъ въ подобни прѣдприятия, но хранени съ мисльта, че служимъ на братията си, на ближнитѣ си, на дѣлото, на което сме се посвѣтили, никога не сме негодували, не сме роптаели отъ тежеститѣ, защото тѣ сж и наши собствени тежести. Едно само ни е тешко, но и него съ достойна сила ще се помъчимъ да понесемъ. То е нетърпимостъта на мнѣнията у насъ, у нашия печатъ; нежеланието у насъ да се критикуватъ дѣлата и неумѣнието ни да отговоримъ пристойно на зовѣтъ, що ни правятъ онѣзи, които иматъ тая смѣлостъ. Това ни тѣжи най много, върху това сме обръщали вниманието и на друго мѣсто въ вѣстника си, па и днесъ желаемъ да се спремъ върху сжщото нѣщо.

Разумното развитие на много клонове отъ нашия поминъченъ животъ е захванхло отъ едно твърдѣ скорочино врѣме; на много други клонове туку що захваща; а на нѣкои кой знае кога ще захване. Нашето земледѣлие, жизненото дърво съ неговитѣ клонове, може да посочи

на едно твърдѣ скорошно минжло за разумното си уреждане, па, даже може да се каже, че и сега нѣма установени своитѣ здрави основи. При турянието на тия основи взематъ участие много наши дѣатели, които сж имали и своитѣ огрони, въ които сж освѣтлявали своитѣ дѣла. При естественната склонность и право да искажхтъ свободно мнѣнията си, тѣ сж се искаждали въ едно или друго направление. Общественото мнѣние, но, за, жалость не това, което го имаме ний сега — партизанското, разяждающето ни, а разумното, справедливото мнѣние, е посочвало добритѣ страни отъ исказаното мнѣние, както и лошитѣ, и се показвало онова, което е било разумното, полезното. Така сж принасяли полза и на противницитѣ си, като сж ги освѣтлявали въ злѣ разбиранитѣ пбдробности на дѣлото; принасяли сж полза и на обществото, като го учхтъ на онова, що е добро, що е полезно.

И трѣбва ли да се спираме на тая тема, че разумно критикувание на дѣлата на хората е остенхтъ на човѣшкия напрѣдъкъ, че то е невидимия лостъ, съ когото се повдигатъ народитѣ напрѣдъ, че това е и ярката свѣтлина, която освѣтлява нашия пхтъ?!? — Това не ни е задача, но мимоходомъ ъ загатваме, защото у насъ тя се рѣшава съвѣмъ своеобразно, и това нейно разрѣшение е убивало всеко благородно стрѣмление, всека блага инициатива, турало е подъ „Спуда“ всека свѣтлина и ний сме били принудени да стоимъ, да линѣемъ, да вървимъ назадъ и въ незнайно бждхце.

Днесъ, като че партизанитѣ мнѣния сж недопустими, даже и забранени. А нашата партизанствуваща преса, чатачето на лобото ни врѣме онова, — което убива безразлично и доброто и злото, и правото и несправедливото, давава всичко, което никой другъ не може да даде — отрова на всичко, па било то каквото и да е.

Поминъчний животъ, разбираиъ въ тесна смисль, т. е. исклучено отъ него партизанството, трѣбва да се освѣтлява отъ свои органи, каквито, за голѣма честь, може се каза, ги имаме вече 3—4. Въ тѣхъ трѣбва да посочваме доброто направление на нашия поминъченъ животъ, въ тѣхъ трѣбва и да освѣтляваме тѣмнитѣ му страни, въ тѣхъ съ едно човѣшко достоинство трѣбва да указваме на грѣшкитѣ, които може да направимъ. Но това става ли? — Ний ще отговоримъ не, и не, и кой знае кога ще захване да става!

Прѣзъ нашето минжло ний най-много сме огорчени отъ това, гдѣто мнѣнията ни сж се вземали за сепаративни съ мнѣнията на другитѣ ни събрания и доста високо поставени общественни служители сж си служили съ партизанска калъ, за запѣтнешие на нашето дѣло, като го и нарекохъ партизанско, а органи ни „партизански панфлетъ“. Това е произвеждало въ извѣстни моменти едно отчаяние въ душата ни, но всекога съ по голѣма ясность разумътъ ъ е освещавалъ и ъ е всевалъ добрата вѣра, че това у насъ е прѣходно и врѣменно, и че скоро е бждхцето, когато ще бжде всеки разбранъ така, както трѣбва и награденъ, както заслужва. Ето и гдѣ е нашия куражъ да не се отчайваме отъ настоящето, а да вървимъ къмъ доброто бждхце, като продължимъ изданието на нашето списание.

Наший поминъченъ животъ иска едно разумно освѣтлени, защото причинитѣ, които днесъ го обусловватъ, сж твърдѣ много и разнообразни; тѣй сжщо и нуждитѣ на врѣмето сж безбройни и искатъ вече своето удовлетворение. Нуждитѣ на земледѣлиете за врѣмето ни сж твърдѣ много. А какъ се удовлетворяватъ и досватъчни ли сж срѣдствата за тѣхното удовлетворение?

Погледитѣ на болшинството отъ нашата интелегенция сж обрѣхти къмъ съвършено други направления, та даже сж и прѣзрително често пхти къмъ грубото земледѣлие, къмъ занаята на проститѣ хора. Почти всички грижи за повдиганието на нашето земледѣлие, разбираио въ обширна смисль, сж оставени на Почитаемото М-тво на Търговията и Земледѣлие. На това младо учреждение сж оставени хиляди грижи на поминъчний ни животъ, а срѣдствата отъ друга страна сж ограничени до минимумъ. Това младо учреждение се нуждае и отъ други видове помощи — отъ съдѣйствие на частна инициатива, на откровенно освѣтлявание на нѣкои въпроси, въ които То има думата. Ний сме се ласкаили съ мисльта, че съ издаванието на вѣстника си ще служимъ въ това отношение, до колкото ний разбираме въпроса, безъ обаче да мислимъ, че това наше разбираие е непогрѣшимо и не подложено на обсжданията на обществото, на онѣзи, които разбиратъ трепираиий въпросъ. Ний сме поклонницитѣ на тая мисль, — че въпроситѣ за уредбата на много наши поминъци искатъ взаимно освѣтление, и че това взаимно освѣтление чрѣзъ печата не е противодѣйствие въ желанията и намѣренията на едни или на други, а напротивъ добрия пхтеводителъ при уредбата на тая поминъкъ.

Съ тая вѣра и съ това разбираие ще оставемъ и за въ бждхце, до като не ни се покаже, че тя е погрѣшна и врѣдителна за успѣхтѣ на дѣлото, макаръ и да знаемъ даже, че злонамѣрени хора ще злоупотрѣбаватъ, може би ти, съ тая наша откровенность. Ний ще служимъ откровенно на това дѣло, безъ да искаме да знаемъ какви послѣдствия тя ще доведе лично за насъ. Намъ ще е най-тѣжко, ако съ нѣщо поврѣждаме на дѣлото и ако печатхтъ и хората, които иматъ тая възможность, — да ни посочхтъ грѣшкитѣ, — не направхтъ това.

Ний ще гледаме и за въ бждхце да се придържаме у сжщата программа, както и минжлата година, като даже ще се стараемъ да подобримъ въ всеко отношение списанието си; ако имаме възможность по нататкъ, може и да го илюстрираме, та така да го направимъ по достъпно на всички четци. Ще гледаме да пазимъ сжщата редовность и при излизанието му, за което сме взели отъ рано и нуждитѣ мѣрки. Намъ не остава друго нищо да кажемъ на Г. г. читателитѣ на нашия листъ, освѣнъ да имъ поблагодаримъ и да ги помолимъ да бждхтъ и тѣ тѣй благослонни къмъ нашия трудъ, да му дадхтъ нуждната подкрѣпа, отъ каквато всеко подобно прѣдприятие, а особено той, се нуждае, съзнавайки даже, че безъ неѣ е невъзможно и сжществуванието му. Нашитѣ благопожелания въ прѣдприятията на всички Г. г. земледѣлци и поздравъ съ настѣпилата пролѣтъ — надѣждата на трудолюбивитѣ.

По посадването нови лозя съ нашенски лозовъ прѣтъ на заразениятъ отъ филоксера лозови бърда.

Практиката, или опита е доказалъ, че нашата, или европейската лоза не може да противостои на филоксера. Сѣщо е доказано отъ 20 и повече години, че американската лоза, и то нѣкои сортове отъ нея, е единичното сръдство, съ което можемъ да боримъ противъ бича на нашитѣ лозя, съ което можемъ да възобновимъ опустошениятъ си лозя. На всичкия лозарски свѣтъ сѣ обръжти очитѣ къмъ това спасително сръдство. Цѣлия Западъ се надпрѣварва съ произведението на повече американски лозови прѣчки. Отъ всѣкъдѣ се испращатъ специалисти било въ Франция, било въ Америка, за изучаването културата на тази лоза. Правителствата на всѣка държава полагатъ особени грижи, харчатъ огромни сумми, за уреждането на разсадници отъ американски лози. И невѣрующитѣ Томовци вече повѣрвахъ, че американската лоза е сръдството, което може да спаси пропадналиятъ отъ филоксера лозя. За западъ новото лозарство е станало общенародно, не само въ всѣко окръжие, но въ всѣка община има по нѣколко разсадника.

На всѣкъдѣ е изоставено садението на нашенски лозовъ прѣтъ въ заразенитѣ бърда; даже на нѣкои мѣста въ Щирая — Австрия, искореняватъ посадениятъ съ нашенски прѣтъ лозя и ги садятъ съ присаденъ американски. Тѣ сѣ увѣрили, че по нататъшното държане на лозята съ нашенски прѣтъ е въ вѣрда, отъ колкото въ полза. Самъ присѣтствувахъ на Kollos — голѣма мѣстность, посадена съ лозя при Петгау, едни отъ най-добритѣ лозя въ Щирая, когато единъ селянинъ коренѣше — изваждаше отъ кратко врѣме заразеното си лозе. Слѣдъ поздравя ми, попитахъ селянина, защо искоренява лозето, той ми отговори, че лозовата вѣшка (филоксера) се била загнѣвдала въ него и рано или късно щѣла да го опустоши, за това рѣшилъ съ врѣме да го искорени и засади съ американски лозовъ прѣтъ, отъ колкото да чакалъ постъпенното му загиване. Но това е, мислихъ, почти нищо. Въ обласното Марбургско Овощарско-Винарско Училище още прѣди три години сѣ искоренили съвсѣмъ здравитѣ лозя и сѣ ги посадили съ облагородени американски лози; така правихъ тамъ и по заможитѣ лозари. За забѣлѣзване е, че въ Марбургскитѣ лозя и до сега не е констатирана филоксера.

По горѣ спомѣняхъ, че ако садимъ нашенски прѣтъ въ заразени отъ филоксера лозови бърда, на и на 7—10 километра далечъ отъ тѣхъ, трѣбва да не забравяме, че подиръ три, а най-много шесть години ще почаятъ лозовитѣ листа на новопосадения прѣтъ да жълтѣятъ, че тъкмо, когато ний се надѣваме за плодъ — грозде, тѣ ще почиятъ да съхнѣятъ и нашия расходъ отива на пусто. — Нека оставимъ на страна какво се върши на Западъ, нека погледнимъ у насъ какво става съ новопосадениятъ лозя. Извѣстно е, че селото Добромирка (Севлевско) е ново село, тамъ нѣма по-стари лозя отъ 10—12 години. Тѣзи лозя сѣ садени на здрава почва, но прѣчкитѣ сѣ земани отъ заразени бърда. Въпроситѣ лозя още прѣди 5—6 години сѣ се заразили отъ филоксера. Споредъ казанieto на Добромирчани, листата на главинитѣ почияли да жълтѣятъ тъкмо тогава, когато тѣ сѣ надѣвали за грозде. Единъ ломски богаташъ е садилъ едно лозе прѣди 5—6 години въ здрава почва, при воденицата си (на 5—6 киломери далечъ отъ заразенитѣ лозя), на около му нѣма други лозя; лозовия прѣтъ е взелъ отъ здрави лозя. Помѣнхията господинъ ми съобщилъ прѣди двѣ недѣли, че новопосаденото му лозе при воденицата се заразило и се вайка, пишмани се, защо го е садилъ.

Отъ казаното ми ясно се вижда, че новопосадениятъ лозя въ заразени бърда рано или късно, не по късно отъ 6 години, се заразяватъ и нашия трудъ по посадването и обработването отива напразно. На населението отъ заразенитѣ околи е извѣстно, както отъ стария, тѣй и отъ новия законъ за мѣрките противъ филоксера, че е забранено да се сади лозе отъ мѣстенъ прѣтъ при заразенитѣ бърда, сѣщо имъ е распра-

вяно често ихти, че иматъ вѣрда отъ посадване на нашенски прѣтъ при заразенитѣ лозя. По миналата година съ силата на закона бѣше се спрѣло садението на такива лозя въ ломската околия, обаче населението отъ сѣщата околия се възползувало миналата година отъ отехтвие на титулярния чиновникъ по филоксерната зараза и както ломскитѣ граждани, тѣй и населението отъ близкитѣ села прѣвъ пролѣтъта (1896 год.) образуваха цѣли лозови бърда, посадени съ лукашенъ прѣтъ при заразенитѣ лозя.

Съгласно чл. 20 отъ новия законъ за мѣрките противъ филоксерната зараза, никой не може да посади лозе въ заразенитѣ отъ филоксера окръжи безъ знанието на компетентитѣ по лозарството власти. — Както се научавамъ, притежателитѣ на новопосадениятъ тукъ лозя отъ никого не сѣ взели разрѣшеніе за посадването имъ, при все че сѣ знаели и знахтѣ, че трѣбва да се иска позволение.

По всѣка вѣроятность, съ горния членъ Законодателятъ е искалъ, прѣди всичко, да отгърве лозаритѣ отъ излишни разноски, да не си харчатъ паритѣ на вѣтъръ и, второ, което е главно, да замѣдли распространението на филоксера; за сѣщото нѣщо се стрѣматъ и всичкитѣ лозарски страни. Не е да не се знае, че до като сѣществувала нашия прѣтъ, до тогава филоксера ще намира храна, до тогава тя ще живѣе. Ако позволимъ да се садятъ лозя отъ мѣстенъ прѣтъ при заразени лозя, по такъвъ начинъ ний даваме храна на този бичъ на нашето благородно растение. На нашитѣ лозари, на тѣзи отъ заразенитѣ окръжи, не веднажъ е расправано, че тѣ като садятъ лозя съ мѣстенъ прѣтъ при заразенитѣ бърда, нанасятъ вѣрда, както на себе си, тѣй и на другитѣ и че по този начинъ никоги не може ли се унищожи филоксера; но тѣ въпрѣки тѣзи наставления и ухтвакия, въпрѣки закона, пакъ садятъ.

За такива не изпълнители на рѣшенията на Законодателното Тѣло, чл. 41 отъ новия законъ казва, щото новопосадениятъ лозя да се искоренятъ за смѣтка и безъ общетение на притежателя. Обаче, питаме ний, отъ гдѣ ще сѣ наематъ работници, за да се извади новопосадения прѣтъ? Кой е този притежателъ, гдѣто ще се съгласи да си извади лозитѣ? Ако наеме чиновника работници, отъ гдѣ ще земи пари да имъ заплати? Ами ако си позволи чиновника да се извади новопосадения прѣтъ, какво го очаква? А трѣбва ли да оставимъ да се распространява така филоксера? Като зачеквамъ тѣзи въпроси, вѣрвамъ коллегитѣ ще ги обмислятъ и дадатъ мнѣнията си. По такъвъ, начинъ ще се освѣтли ч обществото.

Ломъ, 19 Януарий 1897 год.

Ж. Драговъ.

Като даваме мѣсто на горното на сътрудникъ ни, г. Драгова, ний ще изпълнимъ желанието му — да дадемъ и нашето мнѣние по разгледаниятъ отъ него въпросъ.

Споредъ насъ, строго запрѣщаване садението на лозята е съвършено излишно, за мѣста вече признати за заразени. Закона е направенъ за прѣдпазване распространението на филоксера въ малко заразенитѣ окръжи, гдѣто често пакъ се посадятъ лозя съ прѣчки, брани отъ заразени мѣстности. Закона позволява садението и тамъ, но съ позволение. Значи лозаритѣ ще трѣбва да се съвѣтватъ съ значащитѣ власти за мѣстото, отъ гдѣто да се изберайтъ прѣчкитѣ. Законодателя, съ запрѣщението — да се не сади безъ позволение, гони двѣ цѣли: 1) да прѣдпази лозята отъ ненавѣрмено заразяване и 2) — притежателитѣ на новопосадениятъ лозя отъ неумѣтно харчение пари.

Закона трѣбва строго да се пази въ мѣста, гдѣто филоксера е открита въ малкъ размѣръ, тамъ, гдѣто още прѣдпазителнитѣ мѣрки, искоренителната система и церителнитѣ сръдства (инсектисидитѣ) могатъ да се приложатъ. Въ такива мѣста направеното пристѣпление трѣбва строго да се прѣбѣжда. Обаче, какво запрѣщение (освѣнъ съвѣтване) може да се приспособи за окръжи и мѣста, признати вече за толкова заразени, че горнитѣ мѣрки не могатъ да се приложатъ. Въ подобни мѣста се позволява даже вписанието на прѣчки и лози отъ други заразени окръжи, защото всѣко пазение е излишно.

За такива мѣста е най-добръ, споредъ насъ, да се дѣйствиа чрѣвъ съвѣти. Нека си даде компетентний по въпроса малко трудъ да опише (чрѣвъ окръжни и устно) послѣдствіята отъ такова садение; да обясни на лозаритѣ, че ще си даватъ паритѣ на вѣтъра, на „които има уши да чуе, нека чуе“, — който не иска, нека се остави да върши, каквото знай.

Въ подобни случаи филоксернитѣ чиновници нека взематъ отъ

такива лозари по едно удостоверение, че имъ е давано съвѣтъ, да не сѣжатъ лозя съ мѣстни сортове, но въпреки съвѣта тѣ настояватъ да садятъ, вслѣдствие на което имъ се позволява. Съ това удостоверение чиновника си омива ръцѣтъ, отъ една страна, а отъ друга — ще може съ него да се докаже на непослушнитѣ слѣдъ 5—6 години, че сами сж си нанесли вредата, а съ това работата е свършена.

Колкото се отнася до мнѣнието, че съ несъдението на нашитѣ лозя, ний ще унищожимъ филоксерата, като не ще има храна, ний не сме съгласни. Филоксерата си живѣе и се намира и по американскитѣ лозя. Тя не е искоренена нито въ Франция, нито никждѣ, гдѣто сѣжатъ само американски лозя. —

Посѣтитѣ лозя безъ позволение въ незаразени мѣста ще се искореняватъ и има кой да ги искорени безъ да пострада чиновника. Въ другитѣ случаи нѣма защо да се искоренява.

За отдѣлнитѣ мѣстности тѣзи въпроси ще се рѣшаватъ отъ лозарскитѣ комитети, така щото чиновника пакъ нѣма да пострада.

Отъ Редакцията.

Историята на распространението болеститѣ по копринената буба.

(Прѣводъ).

Унищожаванieto на копринената буба отъ болеститѣ, които ѝ нападатъ, е било познато още въ старитѣ врѣмена, както отъ дрѣвнитѣ китайски летописи, тъй сжщо и отъ списанията на много други писатели на Истокъ.

Дълго врѣме, обаче, бубохранителитѣ не допускали мисълта, че заболяването е нѣкоя опасна болестъ, а отдавали умирацията на бубитѣ на случаи естествени. Вслѣдствие на това бубохранителитѣ не обръщали никакво внимание на въшнитѣ признаци при умираването на нѣкои буби. Едва въ XVI столѣтие бубохранителитѣ се заинтересовали за причинитѣ на умирацията, които въ това врѣме сж увеличили значително.

Първъ, който най-напрѣдъ описалъ нѣкои отъ болеститѣ, които върлдували по онова врѣме, е билъ прочутиятъ агрономъ *Оливие де Серръ*, който въ напечатанитѣ отъ него съчтения въ 1599 год. *) говори за жълтеницата (грассери) и побрина. Подиръ него само нѣкои писатели още съобщили по появилитѣ се болести и до, XVII столѣтие нищо не е било вече писано по това.

Първия случай отъ силно заболяване отъ побринъ виждаме въ 1688 год. въ Италия, Провансъ, Лангедокъ и Дофиня. Отъ 1688 год. болестъта продължавала да се развива до 1710 год. и най-силното ѝ развитие достигнала въ 1693 г., когато тя унищожила окончателно бубитѣ въ Франция и Италия, слѣдъ което и храненieto било прѣкратено за нѣколко врѣме. Въ 1849 год. болестъта отново се появила и върлдувала 7 год. наредъ и слѣдъ това се прѣкратила въ продължение на цѣло едно столѣтие, т. е. до 30-та година на XIX столѣтие и прѣвъ това врѣме никждѣ не се забѣлжшила въ голѣмъ размѣръ, тъй щото бубохранителитѣ забравили гибелнитѣ ѝ дѣйствия, нанесени отъ по-прѣди.

Този периодъ отъ появяването болеститѣ по копринената буба до 30-та година на настоящето столѣтие можемъ да наречемъ *първия периодъ на распространението заразителнитѣ болести по копринената буба.*

Както въ 1688 год. тъй и въ 1749 год. епизодията се ограничила само въ Франция и съседнитѣ ѝ съ Италия мѣстности.

Свършено друго характеръ прѣдставлява слѣдующия — *вторъ периодъ* на заразителнитѣ болести, който започва отъ 30 година на настоящето столѣтие и се продължава и до сега, когато епизодията завладѣ цѣлото южно край-брѣжие на Сръдиземното море, въ държавитѣ: Франция, Италия, Испания и Балкански полуостровъ.

Въ 1838 год. въ Южна Франция болестъта, при всичко че била се появила тукъ-тамъ, но никой не обръщлъ внимание на нея, като на болестъ заразителна. Едва въ 1845, 46 и 47 години, когато унищожила цѣли бубарници, узнали нейното заразително дѣйствие (нейната прилъччивост); но и тѣзи зара-

*) La cueillette de la soie d'Olivier de Serres, seigneur de Pradel 1599 год.

зителни дѣйствия на болестъта не обезкуражили бубохранителитѣ и тѣ продължавали да увеличаватъ производството на пашкули. Въ 1848 год. приходътъ на пашкули, особено въ Севернитѣ билъ даже доста удовлетворителенъ, но въ слѣдующата 1849 год. болестъта са появила на много мѣста въ Франция и унищожила повечето отъ бубитѣ, които сж се отгледвали, отъ кога-то тя станшла опасна за производството на този артикулъ. Въ 1850 год. тя се появила въ такива мѣстности, гдѣто даже не сж знаели нищо за нея. Въ 1851, 52 и 53 год. унищожителното ѝ дѣйствие все повече и повече се распространявало, приходътъ на пушковци, обаче, не отпадналъ, а даже се увеличилъ и достигналъ най-голѣмъ размѣръ на производство въ 1853 г., когато били събрали пушковци до 26 милиона килограма.

Видимото противоречие, което се състои въ това, че съ распространението на болестъта и приходътъ се увеличавал, се обяснява отъ обстоятелството, че въ Франция въ 1850 г. започналъ да се доставя здраво бубено сѣме отъ Италия и Испания, гдѣто болестъта не бѣше се още появила и отъ гдѣто именно прѣвъ 1853 год. бѣхж внесени най-много здрави яйца, вслѣдствие и на което и приходътъ се увеличилъ толкова. Отъ 1853 год. Франция прѣстаншла да внася бубено сѣме отъ Италия защото и въ Ломбардия (Италия) болестъта се появила, а слѣдъ това въ 1855 год. и Испания не могла да избѣгче участъта на Франция и Италия. По такъвъ начинъ болестъта обхващала центъра на европейското бубохранение, слѣдъ което настаншла икономическата криза за поминъка на земледѣлческото население. Въпросътъ за бубено сѣме станлъ неизбѣженъ, още повече, че отъ Италия и Испания не могло да се доставя бубено сѣме вече. Единичното сръдство за исходъ отъ това критическо положение се явява образуването на бубарници въ Турция, въ гр. Одринъ, гдѣто и днесъ има остатъци отъ черничевитѣ градини и здания, въ които се отгледвали бубитѣ (бѣджеклъци), въ Гърция и на Архипелага.

По такъвъ начинъ били устроени въ Турция и Гърция бубарници, отъ които купували отгледани отъ мѣстното население добри пашкули и добивали отъ тѣхъ сѣме, което испращали въ Франция. До 1858 год. бубохраненieto въ Одриския вилаетъ издържало сполучливо французската експлоатация на бубеното сѣме за Франция, но въ 1854—60 год. и тукъ се забѣлжило появяването на болестъта, вслѣдствие на което въ 1861 год. износътъ на бубено сѣме за Франция и Италия волею и неволею се прѣкратилъ, като отиѣлъ поминъкътъ на много бѣдни сѣмейства.

Като не е могло и въ Турция да се произвожда бубено сѣме, поради появяването на заразителни болести; (но споредъ съчинението на Пастъора „La maladie des vers à soie“ турското правителство, при всичко че имало още незаразени мѣстности, забранило износътъ на бубено сѣме) то французскитѣ бубохранители били принудени да се отправятъ къмъ Мала-Азия, въ мѣстноститѣ на Ливанъ, Сирия, Молдавия, Влашко и Кавказъ (въ 1859—64 год.).

Тукъ французскитѣ производители прѣстояли само 2—3 г., въ което врѣме и тукъ се появилъ този бичъ на народния поминъкъ и за това (1859—64 год.) болестъта обхващала цѣлото край-брѣжие на Сръдиземно и Черно море, като се запази само нѣкои мѣстности въ Мала-Азия, гдѣто тя не захвѣншла да се распространя по късно. —

Отъ 1865 год. не останжло друго сръдство за снабдяване Европа съ бубено сѣме, освѣнъ да прибѣгнатъ къмъ Китай и Япония, гдѣто сж установили и починили събиранieto на пашкули по сжщия начинъ; но съ настѣпването, обаче, на 1866—67 год. и тамъ се появила заразата, вслѣдствие на което и производството на бубеното сѣме било напустяжто. И тъй ние виждаме, какъ цѣлиятъ Истокъ и Западъ отъ брѣговетѣ на Атлантическия океанъ до брѣговетѣ на Япония се заразили, освѣнъ Гърция и Туркестанъ, отъ гдѣто не допусчали износътъ на бубено сѣме. —

Периодътъ на заразителнитѣ болести по копринената буба се продължава дори до 1869 годъ. и началото на 1870 год. Отъ това врѣме болестъта починшла да угасва по сжщия редъ,

както започнало разпространението ѝ, т. е. отъ Западъ къмъ Истокъ.

Слѣдующата таблица отъ Пастъора ни показва хронологически ходъ по разпространението на заразителнитѣ болести и производството на бубено сѣме въ Франция:

1848 год.	Прѣвѣсходенъ приходъ на пашкули въ Северитѣ.
1849 „	Нѣколко признаци отъ появяването на заразителнитѣ болести.
1850 „	Усилване заразителнитѣ болести.
1851 „	Износъ на бубено сѣме отъ Италия и Испания.
1852 „	Удачно производство на бубено сѣме отъ Италия и Испан..
1853 „	Въ 1854 год. случай отъ появяването на заразителнитѣ болести.
1854 „	Въ 1855 г. послѣденъ износъ отъ Италия и Испания.
1856 „	Добри резултати отъ производството на бубено сѣме отъ Одринъ (Турция).
1857 „	
1858 „	
1859 „	Вносъ бубено сѣме отъ Одринъ.
1860 „	
1861 „	Одринското бубено сѣме не дало добри резултати и замѣнено съ сѣме отъ Мала-Азия.
1860—64 до 1865 год.	Вносъ бубено сѣме отъ Мала-Азия.
1866—69 год.	Вносъ бубено сѣме отъ Китай и Япония.

Понеже истинската причина на болестта и нейното дѣйствие не било до това врѣме извѣстно и като нѣмало отъ гдѣ да се доставя здраво бубено сѣме, кризата се увеличила; Французскитѣ бубохранители и привителството обърнали внимание и потърсили срѣдства противъ нея. За изсѣдването на болестта Французката академия на наукитѣ въ края на 1859 год. избрала комиссия отъ ученикѣ: Катрфажа, Денеси и Пелиго и имъ възложила изучаването на болестта. —

Наблюденията на тѣзи учени доказали, че болестта се явила въ Франция въ три различни пункта, гдѣто близкитѣ около тѣхъ мѣстности не били заразени. —

Отъ тѣзи мѣстности болестта малко по-малко почнала да се разпространява и завладѣла цѣла Южна Франция. Отъ изсѣдването на болестта Катрфажъ дошелъ до заключение, че тя била епизотическа и при това и наследствена. Отъ изсѣдванията, направени подъ микроскопа, забѣлѣжили между другото черни пѣтна, наречени отъ Катрфажа „побринни телца“ (Побринъ), които силно се размножавали и изнурявали бубата, като ѝ прѣдрасполагали къмъ много други болести и най-послѣ смъртъ. — Споредъ Катрфажа тамъ, къдѣто се появи само една бубичка, болна, трѣбва да се считатъ всичкитѣ за болни, или пъкъ прѣдрасположени къмъ болеститѣ.

При изсѣдването на болеститѣ взеле участие и нѣмскитѣ учени мъже, отъ които най-голямъ трудъ положили Професоръ Хаберландъ, бившъ директоръ въ бубарската станция въ Герце, който произвѣлъ цѣлъ редъ различни изсѣдвания върху болеститѣ на копринената буба. Отъ изсѣдванията на тѣзи учени мъже се доказало само характерътъ и свойствата на тѣзи болести, но причинитѣ за появяването и срѣдствата противъ тѣхъ не били извѣстни. Между другото за причина на болестта прѣдполагали, че тя лежи въ метеорологическитѣ явления и главно въ измѣненіето на климатическитѣ условия на страната, гдѣто болестта се появила и не се прѣкрятвала. Фактитѣ, които навеждали по тая теория, се видѣли за неоснователни, и за това скоро се замѣнила съ друга по нова теория.

Копринената буба, гласила новата теория, е животно опитомено. Условията за неговия животъ при това питомно състояние сѫ искусствени за него и се много различаватъ отъ първото негово живѣние въ диво състояние. Тѣй шото поставена при различни методи и условия на нейното отглеждане, се повече и повече ѝ отдаличавали отъ естественитѣ условия на нейния първобитенъ животъ, вслѣдствие на което тя отъ година на година се истѣчавала и това се отразило и на нейния организъмъ, и го прѣдрасполагала на тѣзи заразителни болести. За да се прѣкрати понататъшното развитие, привърженицитѣ на тази теория събѣтвали, шото веднага да се дадѣли на копринената буба условия, които би подходжали на нейния естественъ животъ въ диво състояние, т. е. да се държи и развѣжда на откритъ въздухъ, а въ случай на невъзможность, както

напр. въ врѣме на дъждъ, да се развѣжда въ покрити само отъ горѣ помѣщения; храната да имъ се дава 3—4 пхти на день; бубеното сѣме зимно врѣме да се съхранява на дворѣтъ и да се оживѣва прѣзъ пролѣтѣта отъ естествена топлина. Опити, за развѣжданіето на копринената буба на откритъ въздухъ, покритъ само съ тънъкъ дъсченъ покривъ, биле произведени въ Швейцария, Италия, Франция, Монпелие и Парижъ и тѣ показали, че копринената буба може да живѣе при тѣзи условия и се даже забѣлѣжило, че заразяването отъ болеститѣ поослабило. *) Но пашкулитѣ при тѣзи случаи отъ подобно отглеждане останали малки и послѣдвали много разноски. Не много врѣме и тази теория изгубила поддръжатели и почнали да търсятъ другѣдъ причинитѣ.

Явило се прѣдположение, да ли тукъ не играе роля почвата, за доброкачествеността на листа. Това прѣдположение мотивирали съ това, че отъ продължителна обработка на черницитѣ, почвата се истошавала и листѣтъ съдържалъ недостатъчно количество въглеродъ, па тоже фосфорна киселина, калий и магнезий, вслѣдствие и на което копринената буба не може достатъчно да се исхрани и се подхвърляла на различни заболявания. Като срѣдство противъ това считали, че трѣбва да се обработва и тори почвата около черницитѣ. Единъ отъ самитѣ горѣщи послѣдователи на тая теория билъ извѣстния на всѣки земеделецъ химикъ Либихъ. По неговото мнѣние **) заразителнитѣ болести по копринената буба произхождатъ отъ нехелиния листъ, особено отъ недостатъчното въ него количество въглеродъ. Отъ недостатъчното нахранване животния организъмъ на копринената буба, не може да се прѣработи необходимата коприна, за да завие добъръ пълненъ пашкулъ, а освѣнъ това прѣминаването на копринената буба отъ гхсеница въ какавида ослабва и нѣма възможность да се превърне въ пеперуда, слѣдъ което умира. Ако пъкъ се случи, че копринената буба се преметаморфозира въ какавида и слѣдъ това въ пеперуда, то отъ снесенитѣ отъ пеперудата яйца ще се получи недѣгаво потомство.

Болестта, слѣдователно, на това основание не е Богъ знае каква особена болестъ, а просто резултатъ отъ дългото изнуряване. При това Либихъ указва, че въобще по-доброто и питателното хранение дава на организма по голѣма възможность да противостои на разнитѣ болести, отъ колкото лошото.

На тѣзи доволно фантастически прѣдположения знаменития химикъ, професоръ Хаберландъ казва, че тамъ, гдѣто се занимаватъ съ отглежданіето на копринената буба, съ изключение на Китай и Япония — всѣдѣ свирепствуватъ болести по копринената буба и че тамъ, гдѣто дълго се сработва черничното дърво, почвата се истошава и исхранва недѣлхвъ листъ. Това прѣдположение е било, обаче, несправедливо, защото болестта свирепствувала и тамъ, гдѣто само отъ нѣколко години биле засѣти черничевы дървета. —

За разрѣшение на този въпросъ Хаберландъ направилъ въ продължение на нѣколко години наредъ опити по храненіето на копринената буба съ листа отъ различни питателни вещества, обаче полученитѣ резултати доказали, че и тази теория излѣзла неснователна.

Освѣнъ тѣзи теории съществуватъ още цѣлъ редъ много други. Въ 1875 год. по желанията на Французката академия на наукитѣ, се завзелъ прочутиятъ боктеорологъ Люй Пастъоръ за изсѣдването върлюющитѣ болести по копринената буба. Французското правителство за тѣзи му научни изсѣдвания му дало всички нужди срѣдства и прѣзъ 5 години Пастъоръ издалъ всичкитѣ свои наблюдения, подъ заглавие — La maladie des vers à soie, което и до днесъ е едно отъ отъ най-добритѣ съчинения по болеститѣ на копринената буба. Въ този свой трудъ Пастъоръ указалъ, че заразителнитѣ болести отъ 60-та год., състоитѣ отъ двѣ съвършено ясно отличителни една отъ друга заразителни болести, именно: Побрина и Флашерията, като установилъ една разлика между тѣзи бактерийни болести, указалъ

*) Gobin. Precis de sericulture etc.

**) Haberland. Der Seidenspinner etc.

и на начина, по който да се добива здраво бубено сѣме и който се нарича „келийченъ“ (Пастъоровъ способъ на добиването чисто бубено сѣме) и какъ трѣбва да се пазятъ всичкитѣ условия и правила, за които ще се спомене въ отдѣлна статия.

Благодарение на този способъ на Пастъора възникна отново бубохранението и мѣстноститѣ, които бѣхж уничтожени отъ болестъта, сега отъ ново се възобновяватъ. — (Слѣдва).

Нѣколко думи за разсадницитѣ и ползата отъ тѣхъ, пише А. Бакаловъ.

Всички викаме, че страната ни, хубавата наша България, е страна, прѣди всичко, земеделѣческа. Прѣкрасно, нѣма нищо отъ това по-добро. Но всички, въ дѣйствителностъ, да ли мислимъ да помогнемъ на нашия земеделѣецъ; да ли всички искаме да се притечемъ на помощъ на нашия работникъ? Ето какъдѣ е въпросътъ, драгий читателю, и ето защо ний сме взели перото си въ рѣка.

Нашия народъ, да си исповѣдаме истината, или интелегенцията му, знае и умѣе да подига въпроси и то много на мѣстото си, но, за голѣма жалостъ, вижди да ги оставя нерѣшени. Вземѣте, читателю, въ разстояние само на 3—4 мѣсеца каква гюрилтия бѣше по уреждането на училищнитѣ градини и колко сираведливи и несправедливи награди се дадохж на учители, които не сж сторили друго нищо, освѣнъ дългътъ си съвѣстно изпълнили; вземѣте йоще уреждането на учителскитѣ спестовни каси, за които се толкова писа и пакъ въпросътъ остана, въпросъ, чисто мѣстенъ за ония учители, които първитѣ го бѣхж повдигнали. Противъ рѣшаването на тѣзи въпроси тѣй или инѣкъ, ний нѣмаме нищо, толкосъ повече, че и ний сме отъ ония тѣхни почитатели, които вѣрваме въ полезността имъ. Обаче, ний искаме въ тази си статийка да поговоримъ върху въпросътъ за филоксерната зараза въ нашенско; ний желаемъ да прѣпорѣчаме, като какви мѣрки, какви сръдства и начини сме длъжни всички да употребимъ, за да можемъ, когато ни се отнеме сегашната лоза, като се уничтожи отъ филоксерата, да ѝ съпоставимъ другъ видъ лоза, противостояща ней — на филоксерата. — Желанието ми, въ дадения случай, отъ день на день сж е усилявало, особено, когато ми е извѣстно и знайно, че сж опустошаването на нашенскитѣ лозя отъ филоксерата, на всички ни се отнѣма една добра печалба, единъ добъръ приходъ, когото не сме, сега за сега, подготвени да замѣнимъ съ другъ нѣкой видъ производство, отъ което, ако нѣмаме до толкова печалба, колкото сме имали отъ лозята си до сега, да получаваме поне половината. Въ сжщностъ ний си го знаемъ, както двѣ и двѣ — четири, тѣй сжщо, че и каквото да сѣемъ на мѣстото на нашитѣ лозя, било то: картофи, ленъ, макъ, конопи и други, не можемъ получи ония печалби, ония приходи, които сега отъ лозята си получаваме и добиваме. Да сѣемъ житото, ячемицътъ, ржжъта, мисирътъ, това не ще каже друго нищо, освѣнъ отново да намалимъ цѣната на тѣзи, и тѣй ефтови наши производения; защото нась ни е извѣстно, че колкото извѣстни производения сж по-много, т. е. колкото ги има въ по-голѣмо изобилие, толкова, наопаки, тѣ се по-малко търсятъ, слѣдователно, толкова сж и по-ефтини.

Че филоксерата ще уничтожи и изведе лозята ни, азъ мислѣхъ, всички сж вече увѣрихме и че врѣме е да не се слушатъ онѣзи наши старци, които не вѣрватъ и продължаватъ йоще да говорятъ: „гората никога не се свѣршва“, а съ това заедно да заблуждаватъ населението — младежитѣ, да не погледватъ съ подобающето, за случая, внимание, именно изнамирането мѣрки за замѣняването на сегашната лоза съ противостояща на филоксерата. За историята на филоксерата, за нейното тукъ, въ Европа, прѣнасяние азъ нѣма да пишж сега, защото, споредъ менъ, не е важно да се знае отъ гдѣ и какъ е принесена тази неканена гостенка и опустошителка на лозята ни, а важното е, като какви мѣрки и сръдства да вземемъ, за да се прѣдпазимъ отъ нея. Ний считаме, читателю, този въпросъ за много сериозенъ, особено, когато сж занемарянието му се

отнѣма хлѣба на много селски и градски сѣмейства. И ако подигаме този въпросъ, не искаме съ това да се похвалимъ, че сме открили втора Америка, не. Нашата задача, макаръ и много трудна, е да покажемъ, какво сме длъжни ний всички задружно да направимъ за общото добро на отечеството си и за доброто на себе си.

Всички виждаме, че държавата отпуска голѣми сумми, поддържа, може да се каже, въ послѣдно врѣме цѣлъ сонмъ филоксерни чиновници и земеделѣчески надзиратели, само врѣменно да спрѣ нашествието — дохажданieto, тѣй да се каже, на филоксерата, поне въ ония мѣстности, гдѣто за сега ѣ нѣма. И то съ каква цѣлъ, знаете ли? — Да се подготви самото население да ѝ направи отпоръ, като направи така, както и самата ни държавица, която наврѣдъ въ по лозарскитѣ центрове отваря разсадници за лозове пржчки, които и ний, особено ония селски общини, гдѣто исклучително се занимаватъ съ обработването на лозарството, можемъ си направи.

Сега, пита се, какъвъ, прочее, ще бжде единъ такъвъ разсадникъ и каква ще бжде неговата цѣлъ и задача? Да, ето къмъ какво свѣждаме ний всичко до тукъ казано. Всеко общинско управление, или всеко село, гдѣто населението се занимава съ лозарство йоще тази пролѣтъ трѣбва да си избере едно мѣсто отъ около 10-тина декара, което да разработи и обгради съ плетъ или окопъ. Като има, да положимъ, извѣстна община такава обградена и обработена разсадна градина, общинското ѝ управление ежегодишно се задължава да прѣдвижда една сума отъ 100 или 200 лева за оня учителъ — земеделѣецъ, който се нагърби, или натовари съ управлението и уреждането на разсадника, толкосъ повече, че земеделѣцитѣ — учители унась за сега не сж така рѣдкостъ, както е било по отрано. За йоще по голѣмо улеснение на общинитѣ и за уреждането на разсадницитѣ, желателно би било, щото селскитѣ общински, или градски управления, въ съгласие съ училищнитѣ настоятелства да издѣйствуватъ, щото учителътъ — земеделѣецъ непрѣменно да бжде единъ отъ мѣстнитѣ свѣршивши, ако такъвъ има, тѣй като по този начинъ сме увѣрени, че не ще има нужда да се прѣдважда такава сума въ бюджетитѣ, каквато по-горѣ казахъ, защото за учителя да бжде въ селото си учителъ, това е едно възнаграждение, равнoсилно на 100 или 200 лева. По този начинъ, като се натовари едно лице съ управлението на разсадната градина, доставятъ се американски пржчки или сѣме отъ тѣхъ и се захваща работа. Въ такава една разсадна градина и при такъвъ единъ вѣщъ земеделѣецъ — учителъ, прѣданъ на високото си призвание, отъ селянитѣ — лозари ще се изисква много малко, ще се изисква, щото въ ония дни, въ които сж свободни да отиватъ и нагледно да виждатъ всичко, какъ се работи, присажда и прочее. А когато за всичко това отъ нась, селянитѣ, ще се изискватъ само работа и трудъ, отъ които селянина — работникъ не се и най-малко страхува. За кога и до кога ли да очакваме по благоприятно врѣме отъ сегашното, за отварянето на разсадници и по селата? Борбата, която ни прѣдстои съ филоксерата за въ бжджше, е борба на смъртъ или животъ. Обаче, по лесно е въ тази борба да останемъ побѣдители ний, земеделѣцитѣ — работницитѣ — лозари, ако още отъ сега почнемъ да се сдобиваме съ лози, противостоящи на филоксерата, каквито сж американскитѣ лозови пржчки, защото при сжществующитѣ ни лозя, лозаритѣ — работници, сж въ сила и въ положение да отдѣлжтъ повече врѣме и повече отъ сръдствата си за размножаването, отгледването и замѣняването на сегашната лоза съ такава, каквато ни се прѣпорѣчва и отъ правителство и отъ всички ония лица, специално натоварени да воджтъ борбата съ филоксерата. Друга добра страна, която ний съглеждаме въ единъ добръ уреденъ разсадникъ въ сегашно врѣме, е и тази, че онова село, онази община, която проумѣе положението и интереситѣ на населението, слѣдователно, която най-рано отвори или се сдобие съ разсадникъ, за каквито азъ сега пишж, ще бжде най-благоразумната, въ дадения случай, и заедно съ това ще извлѣче най-голѣмата полза за себе си; тогава, когато общини или села, които не бихж проумѣли важноста на разсадницитѣ, ще да ги иматъ много по късно и то не

че ще ги кара нѣкой да сторжт това, а сами по себе си, както сега селянитѣ — лозари никой ги не принуждава да приготвятъ, садятъ и обработватъ сегашната лоза.

с. Бѣла-Черква.

Ивановъ-день, 1897 год.

Вкусъ на земя (прѣстъ) въ виното.

Много на често се срѣщатъ по насъ вина съ много неприятенъ — на земя — вкусъ, който по нѣкога бива толкова силенъ, щото съвършено понижава цѣната имъ. Причината за образуването на този вкусъ е влиянието на земята (прѣстѣта), вмѣкната въ виното заедно съ гроздето, която, както ще видимъ по-долю, има много лошо дѣйствие.

Двама учени французи (Макенъ и Дегеренъ), като се интересували да знайтъ, какъ дѣйствува прѣстѣта за образуването на неприятенъ вкусъ въ виното, произвели слѣдующий опитъ: въ захаренъ воденъ растворъ, който оставили да прѣкипи при 35°С, притурили малко работна прѣстѣ. Следъ пълното му прѣкипяване (на раствора), подхвърлили го на постъпенно (частично) прѣваряване (дестилация). При това се указало, че частъ отъ — разложилата се захаръ се прѣобърнала на обикновенъ спиртъ, а друга частъ (почти половината ѝ) се прѣвърнала на виски спиртове, примѣсени съ оцѣтна, маслена и др. киселини, които притежаватъ лошъ вкусъ и меризма. Тѣзи учени доказали, че работната земя, особено повърхността ѝ, съдържа множество микроорганизми, отъ които едни причиняватъ спиртното кипение, а други спомогатъ за разлагането частъ отъ захарта на други вещества, отъ които зависи образуването на силната неприятна меризма и вкусъ.

Доказано е, че сящото влияние има прѣстѣта и въ мѣстѣта (ширата). И дѣйствително, земенъ вкусъ го има най-много въ вина, произведени въ страни, гдѣто лозаритѣ, вслѣдствие на климатическитѣ условия, рѣжатъ лозата си ниско, при което е неизбежно допиранието и нацѣпането на гроздето съ прѣстѣ. Тая прѣстѣ, вкарана въ виното посредствомъ гроздето, поврѣжда послѣ вкуса му.

Слабитѣ лежки дъждове прѣди гроздобера, омиватъ гроздето отъ прѣстѣта и други нечистотии, поради което и виното, получено отъ таква грозде, бива приятно, съ хубава меризма и вкусъ; но когато се случи прѣди гроздобера силенъ пороевъ дъждъ, който силно нацѣпва гроздето съ земя, то виното, получено при таквъ случай, е много неприятно за пиене.

Замазването на капитѣ и бѣчвитѣ съ глина или друга земя (когато въ тѣхъ има вино) трѣбва непременно да се изостави отъ винаритѣ, защото се вкарва въ виното отъ тая земя и се причиняватъ съжитѣ лоши послѣдствия.

Тамъ, гдѣто лозята се отгледватъ на колови или шпалиръ (на високо), земенъ вкусъ е съвършено незначителенъ и вината отъ тѣхъ се отличаватъ съ прѣвѣсходенъ, тѣнъкъ вкусъ; но тамъ, гдѣто зимитѣ сѫ студени и е необходимо да се рѣжатъ лозята ниско и се зариватъ, изискава се отъ страна на винаритѣ особено внимание, за да упазватъ виното си отъ лошитѣ качества.

При гроздобера, ако искаме да получимъ вино безъ лоша меризма и вкусъ, трѣбва да внимаваме, щото по възможности да избѣгваме вкарването на земя въ него, а не както нашитѣ винари правятъ — обиратъ зърната, които сѫ паднали по земята и облепени съ прѣстѣ, — заради едно ничтожно количество зърна развалятъ всичкото вино. Освѣнъ това, всичкитѣ съдове, употребляеми при гроздобера, мачкането и кипенето, трѣбва чистичко да се омийтъ, изсушатъ и слѣдъ това отриятъ съ чисти кърпици, намокрени съ силна ракия.

Д-ръ Ф. Казалисъ, за отстранение на земенъ вкусъ, съвѣтства да се постѣлва така: 1) да не се оставятъ прѣципитѣ (джибритѣ) дълго въ виното — щомъ се свърши кипенето, веднага да се отдѣли; 2) по често да се прѣтака (най-малко два—три пѣти на годината) и 3) нѣколко пѣти да се обистри съ клей виното. Подобенъ начинъ за обработка помага за намалението неприятенъ вкусъ въ виното или съвѣтмъ го унищожаватъ. Ако и послѣ такова обработка земенъ вкусъ не се е изгубилъ, то за да се отмачне съвършено, цѣри се така: налива се въ бѣчвата малко чисто дървено масло, което хубаво се разбърква въ виното; то поема всичкитѣ лоши меризми изъ него (виното) и излиза на повърхността му, отъ гдѣто при доливането се отдѣли.

Ще забѣлжжъ, че повечето отъ нашитѣ вина, да не кажъ всичкитѣ, притежаватъ единъ тежкъ вкусъ, който се причинява отъ прѣстѣта, вкарана въ него (рѣдко имаме чисти вина); но защото ние, отъ постоянното имъ пиене сме навикнали на този лошъ вкусъ, за това мѣчно можемъ да го разпознаваме. А много е важно да се харесва нашето вино и на тѣзи пиячи, които иматъ другъ вкусъ и които плащатъ по-скѣпо за него. Едно вино се търси и струва скѣпо, когато се прочуе съ добри качества; а за да има такива качества, трѣбва да се избѣгва всѣко нѣщо, което му вреди и се називатъ всичкитѣ условия, прѣпорѣжани отъ науката и добрата практика, при неговото приготвяне. *За да можемъ да отворимъ пазари за нашитѣ вина, трѣбва направитъ тѣхъ да подготвимъ за тѣзи пазари.*

гр. В. Търново, 20-й Декемврий 1896 г.

Ив. Кюмурджиевъ.

Медицински свойства на овощното вино.

До послѣдно врѣме, овощното вино не е било сериозно изслѣдвано отъ медицинска точка зрение.

Нѣкои автори сѫ го прѣпорѣжвали за болнитѣ, а нѣкъ други отхвърляли.

Докторъ Усаръ (Bulletin de l'academie de medecine), потвърждава, че въ нѣкои случаи овощното вино произвежда една специална болестъ, наречена „растителна колика“.

Фуртелъ и нѣкои други доктори сѫщо увѣрявали, че това пиене спомогало за образуването на пикочния камъкъ.

Отъ друга страна намираме потвърждения, съвѣтмъ противни на горнитѣ.

Полмие (Traité du Yin et du cidre) прилага на овощното вино епитетъ: „мѣко за старцитѣ“.

Ваконъ говори за осѣмъ старци, на които възраститѣ имъ събрани правятъ повече отъ осѣмъ столѣтия и които не употребявали друго за пиене, освѣнъ овощни вина; тѣ имали такава пѣргавостъ, щото сѫ можели да играятъ доста продължително хоро, безъ да се уморяватъ.

Докторъ Леопле (Causrie sir le cidre) казва, че овощното вино малко затруднява стомахтъ при смиянието, отъ колкото обикн. вино.

Докторъ Декюйнеръ (Concaurs de Beauvais) се изразява така: „и овощното вино притежава възбуждающа свойства. То може да поврне изнуренитѣ отъ лишене или болестъ сили, па даже и снабдява мускулната и нервната система съ енергия“.

Фонсагривъ, членъ въ медицинската академия въ Франция, прѣдписва употреблението му въ Британскитѣ и Нормандскитѣ болници.

Декезънъ и Роте, на основание медицинскитѣ статистики и отъ личнитѣ имъ наблюдения, сѫ доказали на пълно благоприятнитѣ дѣйствия въ човѣчески организъмъ на това пиене, като опровергаватъ мнѣнието на Фуртелъ, относяще се за образуването на пикочния камъкъ отъ неговото употребление.

Докторъ Дени Дюмонъ се изразява така: „употреблението на овощното вино е въ състояние да прѣдупрѣди заболването отъ пикочния камъкъ“.

Има нѣколко години отъ какъ Докторъ Рока билъ повиканъ да даде помощъ на единъ сенаторъ, страдающъ отъ пикоченъ камъкъ. Той не можалъ съ никое отъ класическитѣ третириания да помогне за спирането на болкитѣ и кръвотечението. Най-сетнѣ прѣдписалъ му употреблението на овощното вино, вслѣдствие на което болкитѣ и кръвотечението спрѣли въ късо врѣме. Гринеонъ (Le cidre Paris), раказва за единъ неговъ приятелъ, който страдалъ отъ кръстѣ. Следъ пѣтнедствението му въ Нормандия, прѣвъ което врѣме не пилъ друго, освѣнъ отъ това пиене болкитѣ не закъснѣли да исчезнатъ. Каква е прочее ролята на овощното вино? Ако разгледаме повърхностно химическия му съставъ, ще видимъ, че се състои отъ:

Спиртъ (5—10%), една значителна частъ въгледлива киселина и танинъ. Останалото е вода, захаръ и органически киселини. Въгледната киселина играе важна роля въ него. Тя се съединява съ варъта, калия и магнезия, образува алкалически карбонати, които растопяватъ пикочния камъкъ.

Ябълковия сокъ притежава още друго едно по важно свойство. Той извършва едно физиологическо дѣйствие въ пикочния мехуръ, като улеснява секрецията на пикочъта. Това дѣйствие се дължи на алкалическитѣ соли и ябълчната киселина, които ускоряватъ функцията на бѣбрецитѣ.

Ябълковия сокъ понася най-много на лица, които не работятъ физически. Единъ ученъ докторъ утвърждава, че подиръ виното този сокъ е най-здравото пиение; повече разхладително, отъ колкото бирата, но по-малко хранително. Той го прѣпорѣжва за особено хигиеническо пиение, разредено съ вода за лѣтно врѣме.

Най-послѣ, въ запушени бутлики овощното вино се прѣпорѣжва като цѣръ противъ повдигането (бълването) и като срѣдево противъ затлъстяването.

Извлечено отъ френски.

Полезни съвѣти.

Противъ ожулване на краката.

Често пѣти се случаватъ, вслѣдствие носенето на тѣсни обувки или груби чорапи, че кожата на краката се натъртва или ожулва. Най-добро срѣдство противъ такива рани е слѣдующето: взема се едно яйце, обѣдва се само чурунката му, но не и ципицата, която обгърща съдържанието на яйцето; отдѣля се вътрѣшността (бѣлтѣка и жълтъка), а ципицата се залъпява съ мократа страна на раната. Въ кратко врѣме, ако не обувате обувка, раната ще заздравѣе. Ако вслучай тази ципица отпадне, поставя се друга пакъ по сѣция начинъ.

Домашенъ лѣкъ противъ боление на стомахъ.

Вземте отъ аптеката: 8 грама генциана, 8 гр. агарикусъ, 8 гр. ангелика, 8 гр. рабарбаръ, 4 гр. коренъ отъ козя брада, 4 гр. ориенталски шафранъ, 4 гр. кремотаргари, 35 гр. най хубаво алое и 35 гр. грубо екстрактъ Balsamadendron myrrha.

Всичкитѣ тѣзи нѣща се турятъ въ едно гледжосано гърне и се

сипва 1 стъклена чиста пращиена ракия, следъ което гърнето се затвара добръ. Подиръ 8 дена тази течност се прѣцежда прѣвъ платно въ едно стъкло, което се запушва добръ. Когато заболи чловѣка глава, стомахъ или нѣма апетитъ за ѣденіе, или е прѣялъ, или не може да спи, взема 8—12 капки въ една чаша и ги испива съ 1—1½ лъжици вода. Подиръ употрѣблението на този цѣръ чловѣкъ се усѣща винаги весель и здравъ.

изъ в. „Економтъ“.

Можтъ ли граховитѣ или лецовитѣ съмена, които съдържатъ граховъ или леценъ бръмбаръ, да се употрѣбятъ за постваніе безъ повръда?

Зърна, които съдържатъ проховъ бръмбаръ, не трѣбва никой пѣтъ да се употрѣбаватъ, прѣди да се умъртви самия бръмбаръ, защото иначе бръмбаритѣ ще се развижатъ въ още по-голямъ размѣръ въ новопожънатия грахъ или леца. За умъртвяване на граховия бръмбаръ най-ва прѣпорѣчване е възгледелия сулфидъ, който се намира по аптеки-тѣ. Взема се едно корито, въ което се насипва грахътъ и отгорѣ му се полива възгледеливъ сулфидъ и то ¼ kg. на 1 хектолитъръ грахъ. Коритото се покрива отгорѣ и се остава да посъди извѣстна врѣме — най-малко поне ¼ часъ, до гдѣто възгледелия сулфидъ проникне на всѣкъ дѣ. Подиръ това бръмбарчетата сѣ вече измърѣли, безъ обаче къляющата способностъ да е пострадала. Присѣтствието на бръмбара въ грахътъ се познава по чернитѣ пѣтна по самитѣ зърна. Ако се счупи нѣкое зърно, то той излиза отънка. Този бръмбаръ е единъ отъ най-голямѣтъ неприятели на граха и лецата.

Какъ трѣбва да се торжатъ овошнитѣ дръвчета?

Въ насъ, въобщо, не става никакво торение на овошнитѣ дръвчета. Това е само заради гуй, че нашитѣ земледѣлци мислятъ, че овошното дръвче не може да изсели почвата, като си спуска коренитѣ дълбоко и, въобщо, че то не се нуждае отъ торъ. Това обаче не е вѣрно. И овошното дръвче, както и др. земледѣлчески растения извличатъ отъ почвата хранителни материи, които трѣбва пакъ да се възврънатъ като торъ. Най-добръ торъ за овошнитѣ дръвчета е оборекия и чистата пикочъ. Торението най-добръ може да стане тѣй: тамъ, къдѣто пада крайтъ на широчината на короната на дръвчето, се ископава единъ плиткъ хендекъ наоколо, въ него се насипва торътъ или пикочътъ. Така насинания торъ се разнася изъ почвата и храни коренитѣ, които не се намиратъ само навжтрѣкъ дървото, но отчасти минаватъ и навънка отъ кражгътъ. По рано се е мислило, че коренитѣ на овошнитѣ дръвчета сѣ достигали само до този кражгъ, но послѣ сѣ намѣрили, че това не е истина и за това торътъ трѣбва да се постави толкозъ далечъ отъ дръвчето.

Какъ е най-добръ да се сѣе люцерната?

Люцерната е едно таково растение, косто въ цѣрвата година е много нежно, така щото сушата, силнитѣ слънчеви лъчи и пр. много го поврѣждатъ. За да се прѣдпази отъ това, както и да се запази въ нивата по-голяма влага, прѣпорѣчва се сѣянието на люцерната съ прѣдпазително растение. За таково растение най-добръ въ насъ може да бѣде овѣса. Този послѣдния се посѣва по надрѣдъ и се заравя по обикновения начинъ на заравянието, като се гледа щото поврхността на нивата да стане гладка. Подиръ това се посѣва люцерната и се покрива съ тѣрнени грабли. Подробностъ видѣ стр. 55, год. I. отъ сѣщия вѣстникъ.

Какви картофи трѣбва да се прѣдпочитатъ при садението: цѣлитѣ ли, или парчета отъ тѣхъ?

Отъ дълги опити е намѣрено, че най-голямъ приходи се добиватъ отъ картофитѣ, когато се употрѣбаватъ цѣли картози за садение. Когато сѣ употрѣбавали половинки отъ картофитѣ и го сѣ срѣдна голѣмина, приходитѣ сѣ намалили съ около 30%. И най-послѣ, колкото парчетата сѣ биле на тѣжина по малко, толкозъ и по вече сѣ биле намалявани доходитѣ.

Открива се подписка за II. годишнина на

НОВО ЗЕМЛЕДЪЛИЕ.

Полумѣсечно селско стопанско списание.

Редакторъ — Стопанинъ:

Никола А. Кърджиевъ.

Излиза на 5 и 20 число всѣки мѣсець въ свитѣци отъ по 20 страници.

Абонаментъ прѣдплатенъ:

За България за година 7 лева, за 6 мѣсеца — 4 л.; за въ чужбина се правятъ и пощенскитѣ разности. За ученици 5 л., и то само за година.

Единъ брой 30 стотинки.

Всичко, що се отнася до редакцията и администрацията на списанието, се адресира въ гр. Руссе до редакторъ — отговорника му: **А. И. Мустаковъ.**

СЪОБЩЕНИЕ

Подписанитѣ: Тодоръ Табаковъ, Иванъ Генчовъ, Георги Дончевъ, Тодоръ П. Алексиевъ и Миленко Марковъ, съставляющи адвокатската фирма: „Тодоръ Табаковъ & сие“ иматъ честь да съобщатъ на Господа интересующитѣ се, че послѣдний — Миленко Марковъ, се отдѣли отъ тази фирма и отъ 1-й Януарий настоящата година прѣстава да работи въ кантората. Всички дѣла: граждански, търговски, изпълнителни и др. книжа, повѣрени на фирмата до 31-й Декемврий 1896 год., ще се довършатъ отъ останжалитѣ членове на фирмата.

Съ почитание:

Т. Табаковъ,
Ив. Генчовъ,
Геор. Дончевъ,
Тодоръ П. Алексиевъ и
Миленко Марковъ.

Подарѣци: Г-нъ Капитанъ Джабаровъ подарява едно течение отъ II. годишнина на вѣстника ни за училищната библиотека въ с. Хюсенче (Осѣново), Разградска околия.

Г-нъ Д. Гюлеметовъ подарява сѣждо течение отъ II. год. за читалището „Василъ Пѣтлевковъ“ въ гр. Брацигово.



Метеорологически бюлетинъ

За гр. Плѣвенъ.

Отъ 24 й Февруарий до 14 Мартъ 1897 г. (по старъ стилъ).

Число	Температура на въздуха по Ц.			Посока и скоростъ на вѣтъра, метри въ секунда.				Валежъ въ м. м.	Разни явления.
	срѣдна дневна	максимална	минимална	7 ч. с.	2 ч. в.	9 ч. в.	7 ч. с.		
24	7.1	12.9	2.9	ЮЮИ1	ЗСЗ	1ЗСЗ	7	0.0	Дъждъ (капки).
25	5.0	10.4	3.3	ЗЮЗ	1СЗС	26ЗЮЗ	3	0.1	Роса, сил. вѣт.
26	4.9	8.2	1.8	ЗЮЗ	3З	7ЗСЗ	5	—	Слабъ дъждъ.
27	4.8	10.3	3.1	ЗСЗ	3СЗЗ	7ЮЗ	1	0.3	Роса.
28	4.5	8.6	3.1	ЗЮЗ	5ЗСЗ	9ЗЮЗ	3	—	Дъждъ (капки)
1	5.6	12.4	—3.0	тихо	ЮЮИ1	ИЮИ7	0.0	—	Слава.
2	7.2	12.7	5.2	ИЮИ1	ССИ	3ЗЮЗ23	0.0	—	Дж., сил. вѣт.
3	4.6	7.2	1.3	ЗЮЗ	7ИСИ	3ИСИ	3	25.4	Дъждъ.
4	5.1	7.8	3.6	ИСИ	4ИСИ	3ИСИ11	2.6	—	—
5	3.7	8.7	2.2	ИЮИ3	ИСИ	6ЮЗ	1	—	Роса.
6	6.4	15.6	0.2	тихо	ССЗ	3	тихо	—	Слава.
7	8.4	13.2	3.6	тихо	ЗСЗ	8З	7	—	Роса.
8	7.7	11.1	5.0	ЮЮЗ	4ЗЮЗ	9З	5	—	Дъждъ.
9	7.5	12.7	4.6	ЗСЗ	3ЗСЗ	7З	5	1.6	Роса, дж. (кап.).
10	6.4	11.2	3.7	ЗСЗ	9СЗ	7ЗСЗ	7	0.0	—
11	6.2	11.7	—1.1	ЮЮЗ	1ИСИ	4ИЮИ3	—	—	Слава.
12	9.0	16.4	5.7	тихо	ССЗ	5Ю	3	0.2	Дъждъ.
13	12.3	18.6	4.0	тихо	З	8ЗЮИ3	1.7	—	Роса, сил. вѣт.
14	9.9	13.8	8.9	ЗСЗ	9ЗЮЗ	8ЗСЗ	9	0.1	Слабъ дъждъ.

Съобщава В. П. Вълчевъ.